

Uzunköprü

Yazan :

Hasan Halet İŞIKPINAR

Yük. Müh.

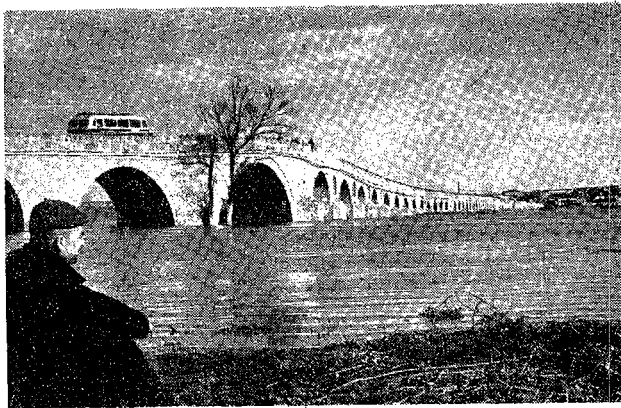

Uzunköprü ilçesine ismini veren bu tarihi eser, Trakyayı saraydan İpsalaya kadar ortasından ayıran, sağ ve solundan birçok derelerle bileşerek nihayet Meriç nehrine kavuşan Ergene nehrimizin üzerinde kurulmuş, mimari kıymeti memleketimizin en büyük köprüsüdür.

Uzun köprü yaz mevsiminde

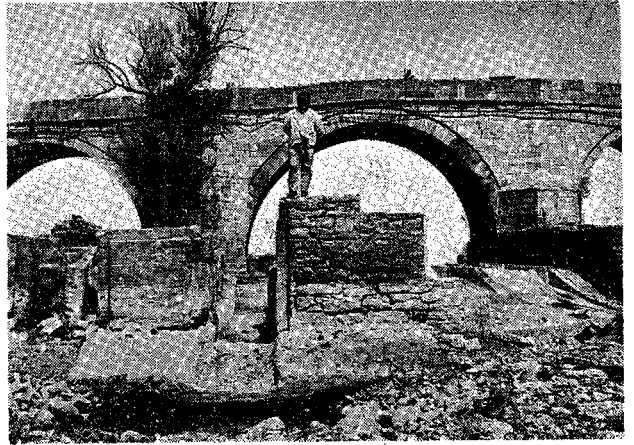
Ergene nehri, Uzunköprüde, 1,5 kilometre genişliğinde bir yataktan geçmektedir. Eski tarih kitaplarının bildirdiğine göre İkinci Murat, padişahlığı zamanında ordusu ile Edirnedan Geliboluya sefer ederken askeri ile Ergene yanına ordugâh kurmuş. O gece çok yağmur yağarak nehir taşmış, askerler çaresiz üç gün beklemiş fakat nehri geçememişler. Bir gece, sultan Murada rüyasında bir pir görünmüş ve buraya bir köprü yapmasını işaret etmiş ve elindeki asa ile de nehrin üzerine köprünün güzergâhını çizmiş II inci Murat uyandığında, rüyada gördüğü çizginin, nehir üzerinde işaretini görmüş. Çizgiyi yalnız kendisi gördüğü için yanına adamlarını alarak bir sala binmiş ve bu çizgi istikametinde kazıklar çaktıracak köprünün yapı-lacağı yeri bizzat tesbit etmiş. Bundan sonra derhal teğebbüse geçmiş ve yüzlerce mimarını

Son yağmurlarda taşan Ergene nehrinin görünüşü

toplayarak 829 hicri yılında işe başlanması için emir vermiş. İlk defa yapılan 360 gözlü köprüyü, açmak üzere 831 hicri yılında geldiği zaman, beğenmemiş, dar görmüş, derhal yıktırmış, yeniden işe başlatmış. 18 sene sonra yani 847 hicri yılında biten bugünkü köprüyü, ikinci defa tahta geçerek varna seferini kazandığı miladi 1444 yılında, muzaffer ordusu ile dönerken bizzat geçişe aşmış, dünyada eşi bulunmayan bu eseri meydana getiren mimar, usta ve işçilere bol bahşışlar dağıtmış, hil'atler giydirmiş, köprünün nihayetindeki camii ile birlikte bina ettirdiği imarette peştimal kuşanıp davetlilere yemeği bizzat kendi eliyle dağıtmış köprünün inşasını yöneten Mahmut bey, bugün belediye bahçesinde, bir kitabenin altında yatmaktadır.

Köprü, 174 gözlü ve aynı adette ayaklı, iki bin adım, bugünkü ölçü ile 1265 metredir. Normal yürüyüşle 15 dakikada geçilebilmektedir. Köprünün altından Ergene nehri üç ayak halinde akmaktadır. Bundan en büyüğü ana Ergene, ikincisi, köprüye bir kilometre mesafede bir bende ayrılan Orta şoldurak, üçüncüsü de Kırkavak deresi denilen küçük şolduraktır. Kışın bu ayaklar bileşmekte, taşmakta ve 1,5 kilometrelik sahayı kaplamakta, zaman zaman büyük seller ve buz blokları 8 metreye kadar yükselerek köprü

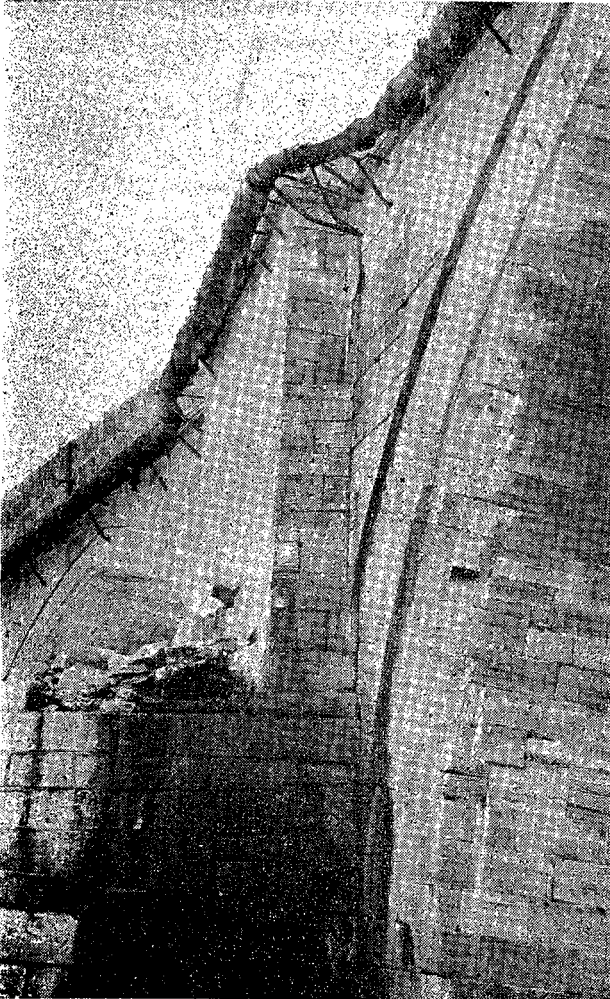
Ergene nehrinin geçtiği gözler ve değirmen bentleri

üzerinden aşmaktadır. Hatta 1956 ve 1963 Şubat ayında çok büyük buz blokları korkulukları yıkmış, buz-kıran ve kaydıran taşlarını harap etmiş, taban taşlarını sökerek ağaçtan temel kazıklarını meydana çıkarmıştır. Köprünün en karakteristik kısmını temel tahkimatı teşkil etmektedir. Köprü ayakları ve dere yatakları büyük ağaç kazıklar üzerine oturtulmuştur. Çeşitli tahrip ve aşınmalar sonunda 544 sene evvel çakılmış olan bu kazıkların bugün meydana çıktığı görülmektedir. Bu kazıklar o kadar sert ve abonoz hale gelmiştir ki, balta ve keserle, hatta testere ile kesilememektedir.

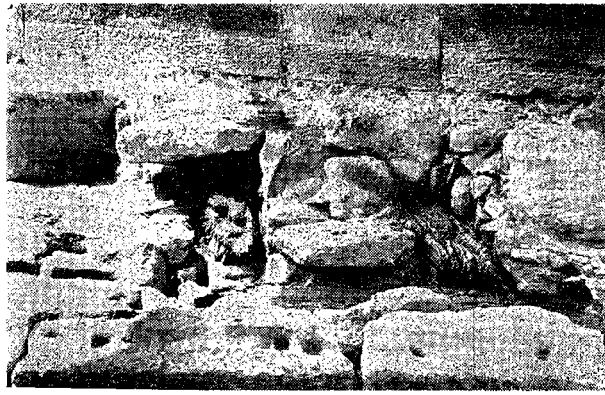
Tacüttevarihe göre, köprünün yapıldığı yer bataklık, çamurlu, balıklı bir orman idi. Burası harami yatağı ve tüccar yüklerinin batağı idi. Geçilmesi çok zor olan burada kervan sahibi tüccarlar, "Selametle karşıya geçebiliriz." diye ölüm korkusu içinde kahr-lardı. Köprünün inşası sırasında bu orman temizlenmiş ve geçiş emniyeti sağlanmıştır.

Temellerin üzerine oturduğu kazıklar sayesinde köprü hala ayakta durmakta isede, son senelerde ağır vasıtaların, geceli gündüzlü köprünün üzerinden geçmesi ve köprünün çok dar oluşu, birçok kısımlarının harap olmasına yol açmaktadır. Köprünün onarımı için ne zaman teşebbüs edilse, eski eserleri koruma teşkilâtı "Aman bu eski eserdir. Onarımı yapılamaz. Şekli değiştirilemez." gerekçesiyle bu mühim eserin kurtarılıp yaşatılmasına imkân vermemiştir. Oysa ki, tarihlere göre bu köprü 1030 hicri senesinde ikinci Osman ve son asırlarda ikinci Mahmut ve ikinci Abdülhamit devrinde İtalyan ustalara tamir ettirilmiştir.

Köprünün bugünkü durumu esaslı onarıma ihtiyaç

Köprüde orta hitabe sütunu ve buzların parçaları bir mahmuz

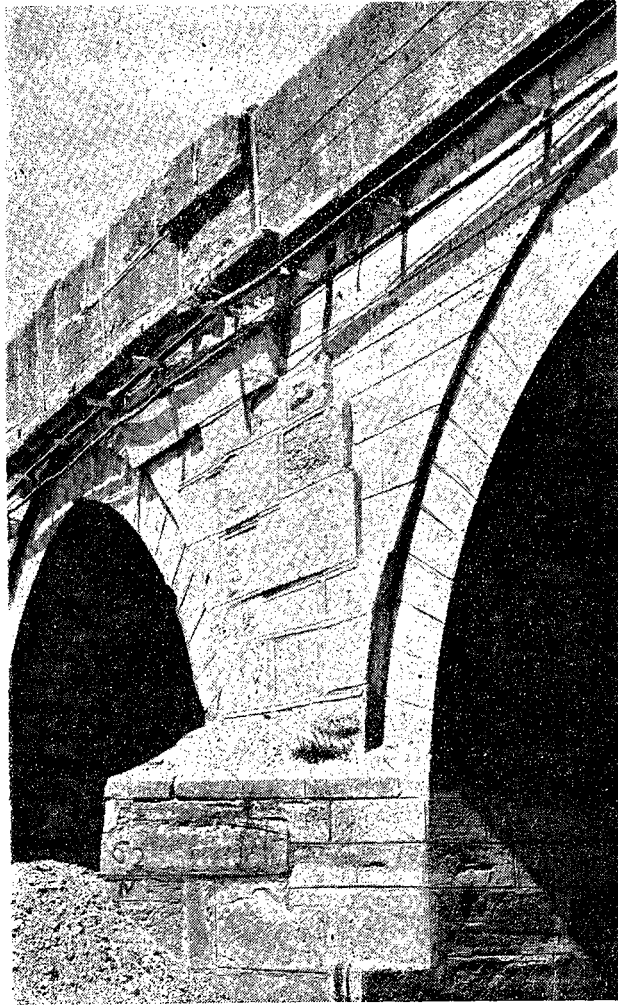

Ağaçlardan köprü temelleri ve bozuk dere yatağı

göstermektedir. Kemerlerin üst kilit taşları kaymış yanyana geçen vasıtaların zaman zaman birbirlerine sürtünmesinden ve köprüyü tazyik etmesinden dolayı korkuluk kapakları dışarı doğru fırlamış, büyük mahmuzların birçoğu çökmüş bunların üst kaplama taşlarını birbirine bağlayan demir bağlantılar sökül-müş, bu yüzden köprünün umumi muvazenesi bozul-muştur. Dünyada bir eşi, bugün dahi bulunmayan bu muazzam, milli eserin kurtarılması için mühendisleri-mizin alâkasına ve çalışmalarına fevkalâde ihtiyaç var-dır. Hergün, yüzbinlerce nüfusun, binlerce tonluk hububat, pirinç ayçiçeği ve pancarı taşıyan vasıtaların geçtiği, Avrupadan gelen frigorifik kamyonlarla İzmir'den yaş meyve, sebze ve taze balık nakliyatının en kısa yol olarak tercih ettiği Kapıkuleden gelen turist-lerin Truva, efes ve turistik Ege kıyılarına ulaştığı ku-zey Trakya ile güney Trakyayı birbirine bağlayan yol üzerindeki bu muazzam Türk abidesinin onarılması ekonomik ve stratejik yönlerden büyük önem arz-etmektedir. Köprü, bugünkü hali ile bir yüksek mühendis veya bir yüksek mimar namzedi için mükemmel bir araştırma ve tez konusu teşkil edecek kadar entere-sandır.

Köprüyü yapan mimarlar ve ustalar her gözün üstüne, kendi ismini değil fakat armalarını kilit taşla-rına yontmuşlardır. Köprüyü yapan mimarın İvaz ağa olduğu ve bilahare bu zatın İvaz paşa ismi ile büyük bir vezir olarak Devlete hizmet ettiği rivayet edilmek-tedir. Uzun senelerden sonra bu zatın nakşedilmiş müh-rünü havi bir kanat taşı, köprünün üzerinde, akış isti-kametinde tesbit edilmiştir. Bugün, vasıtaların sürt-mesiyle okunamayacak derecede aşınan bu tarihi vesika-nın kurtarılmasını dilememek elden gelmemektedir.

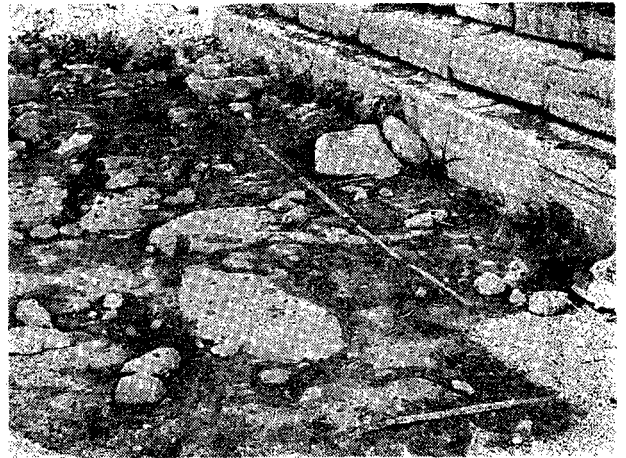
Köprünün yan korkulukları kaldırılarak her iki tarafına ikişer buçuk metre genişliğinde yaya gecitle-ri yapılması, köprü döşemesinin parke taşla kaplanma-sı, hem yayaların rahatça geçmesine imkân verecek, hemde zaman zaman birbiri ile kilitlenerek trafiği sa-atlerce durduran büyük araçların kolayca geçmesini sağlayacaktır.

Köprü buz kıranlardan biri

Temel kazıkları ve buzların parçaladığı taşlar

Ergene yatağı tabanında demir bağlantılar

544 sene evvel banisi tarafından köprünün iki başına da birer kasaba yapıldığını ve etraftan güçlü, kuvvetli reaya getirilerek bunların o zamanki adı ile Cisri Ergene kasabasında iskân edildiklerini ve büyük kervanların buradan selametle geçmesi için bunlardan birer menzil meydana getirildiğini tarihler yazmaktadır. Hatta köprünün güney tarafındaki kasabada bir camii ile bir hamam bir pazaryeri ve bir kervansaray kurulduğu gibi bugünkü istasyon yolu başında da kubbeli bir karakolun yapılmış olduğu yine tarih kitaplarında yazılmaktadır.

Ecdadımızın, üzerinden altı süvarinin yanyana geçeceği genişlikte, önce bol altın sarfiyle, bilahare de hayvan derisine basılmış paralarla yaptırdığı bu muazzam eserin korunmasının 1965 senesi Devlet plânına alınmasını dilemekteyiz.

Köprünün kuzey ucundan bir bakış